

o més extensió que la forma plena): recordem encara *encastrar* i *encastar*, *claustra/clasta/crasta* (vegeu a CLOURE), *ostra/òstia*, basc *ostro* i *osto* 'fulla', basc *lastro/lasto* 'palla', *orchestra/orquesta*, *rastar* i *rastrar*, *est(r)jella*, *registre/regest*, *rest/ristre*, *estellar/estrellar*,⁵ cast. *last(r)e*, it *magiost(r)a*. Ben cert que només una part d'aquestes formes varen crear-se per eliminació espontània de la *r* del grup *str*, mentre que en d'altres es tracta d'una *r* introduïda secundàriament o d'una dissimilació de tipus ordinari; en tot cas les primeres,¹⁰ on no hi ha res d'això, ja basten per provar la possibilitat d'una eliminació de la *r*, i totes plegades haurien facilitat, així com així, la creació d'un duplicat *lasta/lastra*.⁵

DERIV.: +*Llastral* 'estesa de llastres' Boí (1953), «el Molar de l'Estany Negre és una massa de malls i *lastràls*», id. (1957); també hi sento un collectiu *lastrà* («immensos +*llastrars* i molar» en notes que prenc cap a Sant Nicolau anys més tard); no menys a la Vall de Benasc: *E(l)s Llastrals* pujant cap a la Renclusa,²⁰ *Es Llastrals* de Les Someres, els *Ll.* de Garravero, en altres parts del terme, 1965.

¹ I en incomptables NLL, *La Pleta de la Llastra* cap a Estanygèmena, el *Pletiu des Llastres* de Culieta, les *Llastres de l'Esplugó* damunt la resclosa²⁵ de la Farga etc. — ² A Saqués de Tena em signaven unes *lastras* damunt de Punta Coronas; «toda aquella *lastra*» assenyalant unes prades al peu del Tendiñera a Torla; però a Panillo deien *losastra* i no sé si no era això la veritable expressió local (1965-6). — ³ Pieri, *Toponimia della Valle dell'Arno*, 315. — ⁴ *Làstavica* f. «pierres larges et plates qu'on emploie à la place des tuiles pour couvrir les étables», a Korčula (Vinja, *RLiR* XXI, 261), on val a dir que no ens consta si *str* > *st* no és alteració eslava d'un³⁵

mot, altrament, importat d'un parlar venecià. — ⁵ Veg. encara les consideracions que afegeixo a la nota 5 del DECH. Sovint és inevitable un gran escepticisme davant les cites dialectals de Hubschmid, en què calla la seva font, o ens dóna cites amb majúscula (doncs, noms de lloc, dels quals accepta una interpretació discutible, i sempre de segona mà): enlloc no cita contextos!, rarament detalls semàntics; ni dóna proves de conèixer bé la fonètica local dels parlars on apareixen aqueixes variants, ni d'haver comptat amb l'assessorament dels dialectòlegs fonetistes respectius.

+*Lastral* m., +*llastrar* m., V. *llastra* i cf. *llast* *Lla-sus*, V. *allà* (ELL) i *sus* (JUS) *Llat* 'ample', V.⁵⁰ *lat* *Llat* 'lladruc', V. *lladrar*

LLATA, 'vara o bigueta prima i llarga', del b. ll. antic LATA id., mot de les llengües romàniques occidentals, comú amb el cèltic i el germànic, que s'hagué de rebre d'una d'aquestes dues famílies lingüístiques, més aviat de la primera; l'accepció 'veta o faixeta trenada de fibres d'esparg o vegetals semblants', desenrotllada només pel català, resulta de l'altra per comparació de la forma i flexibilitat d'aquesta tira llarga amb⁶⁰

la forma allargassada de la llata de fusta o metall. □
1.ª doc.: fi S. XIII.

«La --- barcella deu ésser fassida, per totes les ores ['voves'] de la barcella de *lates* de ferre, e una *lata* de ferre deu passar per mig de la barcella, que tenga, e sia fermada, de la una ora de la barcella tro en l'altra», *CostTort.* (ed. Ol., p. 400 = IX, XV, 17). Aquí tenim la translació de la llata de fusta, que fou i restà l'acc. bàsica, a la llata de làmina estreta de metall, translació que tingué considerable extensió en francès i italià antics, i que, més tard, restà viva, fins avui, en castellà i portuguès; mentre que en català aviat s'extingí (un exemple de princ. S. xv en *AlcM*) per la concurrència victoriosa de LLAUNA, mot d'altra etimologia.

L'acc. llenyosa de la llata és la més general en tot el romànic. I és la que restà predominant en català, on el *DAG.* i *AlcM* n'addueixen diversos testimonis des de mj. S. XIV; afegim-hi: «enfustar de fusta nova --- les dues aules --- y la teulada, de *lata*, de tal manera que sia de teula seca, que's diu, y fer los sostres de guix»: en un doc. de Cervera, de l'any 1442 (*BABL* XVII, 64). Avui aquesta acc. és més viva en els Pirineus i part Nord del Princ. (p. ex. Osona etc.), mentre que la de fibres ho és més en els nostres Països del Migdia.

«Llata barcelonina: es diu la que resulta de serrar pel mig, i de llarg a llarg, les trossades que tenen de 15 a 20 cm. de diàmetre; la *llata* de teulada es fa principalment de pi i de pollancre --- les tires de *llata* han de tenir de 0,04 a 0,08 m. de gruix i amplada; i de llargada --- la més corrent fa 12 pams; cap al Pirineu, es fa una *llata* especial per a les teulades que, en lloc de ser quadrangular, només té tres cares: *llata de tres canyes*», *CostManc.* I, 137-8; «una *llata* d'avellaner»³⁵ Portvendres; «els *cajots* (< fr. *cageots*) són *paniers* per a fruita, fets amb fusta i *làtars*» Caudiers de Conflent (1959); cerdà *llata* 'barra prima' («d'un cop de *llata* la pagesa fen la tela ---», Ant. Cayrol, *Cont. Cd.*, 64); «una cartre és feta de *llates* de bedoll» Esterri de Cardós (1934). El més divulgat cap al NO. és *llata* = canya de pescar: així a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera (1932-34) i a la Vall d'Aneu (Pol, p. 20); i continua essent *lata* a la Vall d'Aran i a l'aragonès de Gistaín i Plan de Gistau (*BDC* XXIV, 173).

Ha seguit estant en bell ús literari en els escr. Renaix.: «Des d'un casal decaygut / li diuen les aurenetes / — Veniu-hi, que us farem lloc / en aquest niu que s'atterra / --- / Sant Josep pren la perferta / --- / No manca argila en lo Nil, / ab groc pallús la barreja / --- / lo tuguri un cop refet / li demana una coberta: / de *llates* y cabirons / li'n bestrau una palmera / ---», Verdager (*Fugida a Egipte, Les Aurenetes*, v. 27).

En el significat de 'tira trenada de fibres vegetals' es tracta del mateix mot etimològicament (és un disbarat fonètic admetre com a possible que tinguí el mateix origen que el cast. *pleita*, com diu *AlcM*) per comparació amb la forma i la consistència flexible d'una llata de fusta o de metall: es tracta d'una innovació exclusiva de la nostra llengua, on és ja antiga però ha estat sempre confinada a les terres de Migdia.